

Mariusz Nawrocki*

Miejsce popełnienia czynu zabronionego a jurysdykcja karna. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 21.09.2017 r., IV KK 262/17**

Sąd Najwyższy (dalej SN) w komentowanym postanowieniu stanął na stanowisku, że przestępstwo przeciwko prawom pracowniczym, o którym mowa w art. 218 § 3 Kodeksu karnego¹, tj. zaniechanie wypłaty wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia ze stosunku pracy, który to obowiązek wynika z orzeczenia sądu i spoczywa na osobie wykonującej czynności w sprawach z zakresu prawa pracy, jest popełniane – co do zasady – w miejscu zamieszkania pracownika i jeżeli mieszka on w Polsce, to sądy krajowe mają jurysdykcję karną do rozpoznania sprawy².

Sąd Najwyższy swoje stanowisko przedstawił w związku z następującym stanem faktycznym. G.L. wyrokiem Sądu Rejonowego w C. z 22.08.2016 r., sygn. akt II K (...), został skazany za czyn wypełniający znamiona występku z art. 218 § 3 k.k. na karę 100 stawek dziennych grzywny. Powyższy wyrok został zmieniony tylko w zakresie opisu czynu, wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z 27.12.2016 r., sygn. akt VII Ka (...). Od tego wyroku Sądu Okręgowego w B., kasację złożył obrońca skazanego G.L. i zarzucając w niej naruszenie art. 433 § 1 Kodeksu postępowania karnego³ w zw. z art. 17 § 1 pkt 8 k.p.k. i art. 6 § 2 k.k. oraz art. 111 § 1 k.k., polegające na rozpoznaniu sprawy wobec G.L. o czyn z art. 218 § 3 k.k. i utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Rejonowego w C. z 22.08.2016 r., sygn. akt II K (...), skazującego G.L. za przestępstwo opisane w art. 218 § 3 k.k., pomimo występowania przeszkody procesowej do prowadzenia przed sądem polskim postępowania w kwestii odpowiedzialności karnej, co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 9 k.k., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w C. i umorzenie postępowania wobec G.L.

Z dość skąpego stanu faktycznego sprawy wynika, że G.L. był obcokrajowcem. Jednocześnie – jako osoba wykonująca czynności w sprawach z zakresu prawa pracy

* Dr Mariusz Nawrocki jest adiunktem w Instytucie Nauk Prawnych Uniwersytetu Szczecińskiego, Polska, ORCID: 0000-0001-9339-4050, e-mail: Mariusz.Nawrocki@usz.edu.pl

** Data zgłoszenia tekstu przez autora: 23.07.2019 r.; data przyjęcia tekstu przez redakcję do publikacji: 8.01.2020 r.

¹ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1950 ze zm.) – dalej k.k.

² Komentowane postanowienie pochodzi z bazy orzeczeń SN dostępnego na stronie: www.sn.pl; LEX nr 2376903.

³ Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2020 r. poz. 30) – dalej k.p.k.

w stosunku do polskiego pracownika – był zobowiązany do wypłaty należności zasądzonej wyrokiem polskiego sądu cywilnego. Należności tej nie wypłacił, co doprowadziło w dwóch instancjach do prawomocnego skazania przez polskie sądy karne za popełnienie przestępstwa z art. 218 § 3 k.k. Obrońca G.L. kwestionował zasadność orzeczenia, podnosząc że G.L. nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych.

Komentowane orzeczenie dotyka zagadnień, które w niewielkim stopniu występują jako problemy doktrynalne i orzecznicze. Wszak porusza ono problematykę miejsca popełnienia przestępstwa i jurysdykcji karnej. Ujmując to możliwe skrótowo, Sąd Najwyższy, wbrew wywodom kasacji, uznał, że zarzucone sprawcy przestępstwo zostało popełnione w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i tym samym nie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 8 k.p.k., tj. że sprawca nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych. Stanowisko Sądu Najwyższego należy w pełni podzielić.

Słusznie SN uznał, że miejsce popełnienia przypisanego sprawcy przestępstwa znajduje się w kraju. Zgodnie bowiem z art. 6 § 2 k.k. czyn zabroniony uważa się za popełniony w miejscu, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany albo gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić⁴. Przepis ten jest definicją legalną sformułowania „miejsce popełnienia czynu zabronionego”, ale zarazem jest definicją legalną tego, co za miejsce popełnienia czynu zabronionego należy uważać⁵. Sformułowanie „miejsce popełnienia czynu zabronionego” jest więc synonimiczne względem „miejsca, w którym sprawca działał”, „miejsca, w którym sprawca zaniechał działania, do którego był obowiązany”, „miejsca, w którym nastąpił skutek stanowiący znamię czynu zabronionego”, czy wreszcie „miejsca, w którym według zamiaru sprawcy miał nastąpić skutek stanowiący znamię czynu zabronionego”. Z kolei gdy na przepis art. 6 § 2 k.k. patrzy się jako na definicję realną, wtedy miejscem popełnienia czynu zabronionego będzie każda taka (rzeczywista) lokalizacja, w której sprawca działał, zaniechał działania, do którego był obowiązany, w której nastąpił skutek stanowiący znamię czynu zabronionego czy też, w której według zamiaru sprawcy miał nastąpić skutek stanowiący znamię czynu zabronionego⁶.

Przepis art. 218 § 3 k.k. przewiduje odpowiedzialność karną dla osoby wykonującej czynności w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, która będąc zobowiązana orzeczeniem sądu do wypłaty wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia ze stosunku pracy obowiązku tego nie wykonuje. Przestępstwo to ma charakter formalny, bezskutkowy⁷, a zatem miejsce jego popełnienia jest wyznaczone jedynie poprzez

⁴ Szerzej na temat problematyki miejsca popełnienia czynu zabronionego zob. M. Nawrocki, *Miejsce popełnienia czynu zabronionego*, Warszawa 2016, *passim*, jak również W. Wolter, *Zakres mocy obowiązującej ustawy karnej co do miejsca, podmiotu i przedmiotu na tle projektu kodeksu karnego Polskiej Rzeczypospolitej Polskiej*, „Państwo i Prawo” 1953/2, s. 213–214; A. Światłowski, *Miejsce popełnienia przestępstwa a odpowiedzialność karna – zarys problematyki*, „Monitor Prawniczy” 1993/4, s. 103–105; A. Błachnio, *Miejsce popełnienia czynu zabronionego przed podzegaacza i pomocnika – zarys problematyki*, „Palestra” 2006/7–8, s. 82–91; R.A. Stefański, *Miejsce popełnienia przestępstwa. Problemy materialno-karne i procesowe* [w:] *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. A. Błachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska, Warszawa 2013.

⁵ M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 26–37; M. Dąbrowska-Kardas, *Analiza dyrektywalna przepisów części ogólnej kodeksu karnego*, Warszawa 2012, s. 81, 223; J. Majewski [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, t. I, *Komentarz do art. 1–116 KK*, red. A. Zoll, Warszawa 2012, s. 1342.

⁶ M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 32–33.

⁷ G. Łabuda [w:] *Kodeks karny. Część szczegółowa. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2014, s. 674.

zachowanie się sprawcy⁸, które przyjmuje postać zaniechania wypłaty oznaczonego orzeczeniem sądu wynagrodzenia za pracę lub innego świadczenia ze stosunku pracy. Przepisy Kodeksu karnego nie precyzują jednak, gdzie powinny zostać wypłacone owe należności. Nie w pełni regulują tę kwestię przepisy prawa pracy. Otóż zgodnie z art. 86 § 1 Kodeksu pracy⁹ pracodawca jest obowiązany wypłacać wynagrodzenie w miejscu, terminie i czasie określonych w regulaminie pracy lub w innych przepisach prawa pracy. Niemniej pracodawca, który nie ma obowiązku wydawania regulaminu pracy i który nie jest objęty układem zbiorowym pracy, powinien poinformować pracownika o miejscu wypłaty wynagrodzenia w terminie 7 dni od dnia rozpoczęcia pracy. W przypadku, gdy miejsce wypłaty wynagrodzenia nie zostało określone, ustala się je na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego¹⁰. Zatem na zasadzie odwołania z art. 300 k.p. pozostaje nam sięgnąć do przepisu art. 454 k.c.¹¹ Zrobiły tak również sądy karne orzekające w sprawie, jak i SN. W uzasadnieniu komentowanego postanowienia czytamy bowiem, że: „Sąd Najwyższy w pełni podziela stanowisko Sądu Okręgowego w B. wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, w którym wykazano, że w realiach przedmiotowej sprawy miejscem popełnienia przestępstwa jest miejsce zamieszkania pokrzywdzonej. Zgodnie bowiem z art. 454 § 1 k.c. świadczenie pieniężne powinno być spełnione w miejscu zamieszkania lub w siedzibie wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia. Wprawdzie z art. 454 § 2 k.c. wynika, że jeżeli zobowiązanie ma związek z przedsiębiorstwem dłużnika lub wierzyciela, o miejscu spełnienia świadczenia rozstrzyga siedziba przedsiębiorstwa, tym niemniej, jak trafnie zauważa Sąd Okręgowy w B., miejsce to należy rozumieć w ten sposób, że jeżeli chodzi o świadczenie pieniężne to powinno ono być spełnione w zasadzie w miejscu zamieszkania lub siedzibie wierzyciela; jeżeli wierzyciel ma przedsiębiorstwo i zobowiązanie ma związek z przedsiębiorstwem wierzyciela, to o miejscu spełnienia świadczenia rozstrzyga siedziba przedsiębiorstwa.”¹²

Przedstawiony pogląd znajduje oparcie w judykaturze, gdzie się wyraźnie wskazuje, że w odniesieniu do zobowiązań pieniężnych ustawodawca przyjął w art. 454 § 1 k.c. zasadę, iż powinno być ono spełnione w miejscu zamieszkania lub w siedzibie wierzyciela w chwili spełnienia świadczenia. Dług pieniężny został zatem w tym przepisie ukształtowany jako dług oddawczy¹³. Ponadto, wskazane w art. 454 § 2 k.c. miejsce spełnienia świadczenia należy rozumieć w ten sposób, że jeżeli chodzi o świadczenie pieniężne, to powinno być ono spełnione w zasadzie w miejscu zamieszkania lub siedzibie wierzyciela. Dopiero w sytuacji, gdyby wierzyciel miał przedsiębiorstwo i zobowiązanie miało z nim związek, o miejscu spełnienia świadczenia rozstrzygałaby siedziba przedsiębiorstwa¹⁴.

⁸ M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 52.

⁹ Ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2019 r. poz. 1040 ze zm.) – dalej k.p.

¹⁰ Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145 ze zm.) – dalej k.c. A. Sobczyk [w:] *Kodeks pracy. Komentarz*, red. A. Sobczyk, Warszawa 2018, uwagi do art. 86 k.p., teza 2 (Legalis).

¹¹ Także w doktrynie prawa karnego zwraca się uwagę, że niekiedy dla oznaczenia miejsca popełnienia czynu zabronionego należy się odwołać do regulacji cywilistycznej – zob. M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 52–53.

¹² Odmienne E. Hryniewicz-Lach, zdaniem której miejscem popełnienia przestępstwa z art. 218 § 3 k.k. jest miejsce, w którym powinno nastąpić świadczenie ze strony pracodawcy, czyli siedziba jego przedsiębiorstwa, a jeżeli nie prowadzi on przedsiębiorstwa – miejsce zamieszkania pracownika (E. Hryniewicz-Lach [w:] *Kodeks karny. Część szczegółowa. Komentarz do artykułów 117–221*, t. 1, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, uwagi do art. 218, teza 74, Legalis). Pogląd ten zdaje się wynikać z braku rozróżnienia przez autorkę formy (gotówkowej/bezgotówkowej) wypłaty wynagrodzenia za pracę oraz wynikających stąd konsekwencji.

¹³ Wyrok SN z 14.01.2016 r., I CSK 1094/14, LEX nr 2023919.

¹⁴ Postanowienie SN z 8.11.1991 r., II CO 16/91, OSNCP 1993/3, poz. 40.

Dodajmy również, że nie powinno budzić wątpliwości, iż wynagrodzenie za pracę czy inne świadczenia ze stosunku pracy mają charakter pieniężny, co wynika bezpośrednio z art. 86 § 2 k.p., zgodnie z którym: „Wypłaty wynagrodzenia dokonuje się w formie pieniężnej; częściowe spełnienie wynagrodzenia w innej formie niż pieniężna jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy przewidują to ustawowe przepisy prawa pracy lub układ zbiorowy pracy.”. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że przepis art. 454 k.c. reguluje bezpośrednio tylko spełnianie świadczeń pieniężnych w formie gotówkowej¹⁵. Z perspektywy prawa karnego forma gotówkowa wypłaty wynagrodzenia za pracę czy innego świadczenia ze stosunku pracy byłaby rozwiązaniem najbardziej optymalnym. Wymusza ona bowiem czynności zmaterializowane w określonym miejscu, gdzie dochodzi do wypłaty gotówki osobie uprawnionej. W takiej sytuacji określenie miejsca popełnienia czynu zabronionego nie nastęrcza większych trudności.

Niemniej w praktyce obrotu zapłata jest często dokonywana w formie bezgotówkowej. Forma ta ma charakter zdematerializowany i w związku z tym mogłaby powodować istotne trudności na gruncie podnoszonej w niniejszym opracowaniu problematyki. Niemniej w orzecznictwie sądów cywilnych utrwalilo się stanowisko, iż w odniesieniu do świadczeń bezgotówkowych miejscem spełnienia świadczenia – stosownie do art. 454 k.c. – jest rachunek bankowy wierzyciela, chyba że co innego wynika z umowy bądź z przepisów szczególnych¹⁶. Innymi słowy, miejscem bezgotówkowego spełnienia świadczenia pieniężnego jest siedziba banku prowadzącego rachunek bankowy wierzyciela¹⁷.

Podsumowując syntetycznie powyższe, należy wskazać, że miejsce popełnienia przestępstwa z art. 218 § 3 k.k. znajduje się – co do zasady – w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, albowiem wynagrodzenie za pracę bądź inne świadczenie ze stosunku pracy powinno być wypłacane w miejscu określonym w porozumieniu pracownika i pracodawcy (np. w regulaminie pracy czy układzie zbiorowym pracy), względnie w miejscu określonym przez przepisy prawa cywilnego. Jeżeli zatem praca była wykonywana bądź na terytorium RP, bądź przez pracownika będącego obywatelem RP, to z prawdopodobieństwem granicznym z pewnością można przyjąć, że interes pracownika (bądź innej osoby uprawnionej) będzie wskazywał Polskę (i konkretną miejscowość, w której praca była wykonywana lub w której mieszka pracownik) jako miejsce spełnienia świadczenia, względnie rachunek bankowy w instytucji finansowej, który ma w kraju swoją siedzibę lub co najmniej oddział. Uwzględniając, że – wobec treści art. 218 § 3 k.k. – obowiązek zapłaty ww. należności wynika z treści wyroku sądowego, o miejscu ich spełnienia może decydować właśnie treść tego orzeczenia, co jednak należy pożytywać jako sytuację wyjątkową, albowiem niezmiernie rzadko sądy tak mocno doprecyzowują roszczenie, ograniczając się najczęściej do wskazania stronie (zobowiązanej i uprawnionej), kwoty roszczenia głównego oraz ewentualnej wysokości odsetek.

Na gruncie komentowanego postanowienia określenie miejsca popełnienia czynu zabronionego nie tylko czyni zadość regulacji zawartej w art. 6 § 2 k.k., ale przede wszystkim uregulowanej w przepisie art. 5 k.k. zasadzie terytorialności. Otóż oznaczenie tego miejsca w granicach Rzeczypospolitej Polskiej pozwoliło na uznanie, że krajowe sądy posiadają jurysdykcję karną do rozpoznania sprawy, a tym samym pozwoliło

¹⁵ A. Janiak [w:] *Kodeks cywilny*, t. II, *Komentarz. Art. 353–626*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019, uwagi do art. 454 k.c., teza 14 (Legalis).

¹⁶ Tak m.in. postanowienie SN z 3.12.1987 r., II CZ 162/87, LEX nr 8851; wyrok SN z 8.11.1989 r., III CRN 345/89, LEX nr 8997.

¹⁷ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 29.08.2002 r., V SA 2718/01, LEX nr 685548; wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 14.10.2003 r., I ACa 842/03, LEX nr 148268.

na nieuwzględnienie zarzutu, że oskarżony nie podlega orzecznictwu polskich sądów karnych. Rozpoznana przez Sąd Najwyższy sprawa ukazuje zatem, jak istotne znaczenie dla przyznania jurysdykcji karnej sądom polskim ma konstrukcja miejsca popełnienia czynu zabronionego. Warto przybliżyć szerzej to znaczenie.

Na początku należy zdefiniować pojęcie „jurysdykcji karnej”. Przyjmuje się, że za pomocą tego sformułowania opisuje się uprawnienie do wymierzania sprawiedliwości w sprawach karnych, co jest warunkiem dopuszczalności procesu przed polskim sądem karnym¹⁸. Jest to zatem uprawnienie organów danego państwa do rozpoznawania i rozstrzygania spraw o przestępstwa na podstawie jego ustawodawstwa karnego oraz wykonywania orzeczonych kar i środków karnych¹⁹.

Niewątpliwie – jak to już zasygnalizowano powyżej – w sprawach karnych istnieje ścisły związek zastosowalności przepisów materialnego prawa karnego i jurysdykcji sądów. W doktrynie podkreśla się jednak, że ustawodawstwa karne poszczególnych państw nie określają z osobna zakresu jurysdykcji krajowej i zakresu obowiązywania ustaw karnych, lecz ograniczają się do uregulowania jednej z tych kwestii. W państwach, gdzie wskazuje się jedynie, kiedy sądy mają jurysdykcję, przesądza to jednocześnie kwestię, kiedy ma zastosowanie ustawa karna, skoro sądy danego państwa mogą stosować tylko własne ustawy. W państwach, które określają sytuacje, gdy mają zastosowanie ich ustawy karne – przesądza to jurysdykcję ich sądów, jako że inne sądy ustaw tych nie stosują²⁰. Polski prawodawca karny wybrał drugie z zaprezentowanych rozwiązań i w art. 5 k.k. zadekretował zasadę terytorialności, zgodnie z którą: „Ustawę karną polską stosuje się do sprawcy, który popełnił czyn zabroniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak również na polskim statku wodnym lub powietrznym, chyba że umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, stanowi inaczej.”²¹.

Istotą zasady terytorialności jest obowiązek stosowania polskich przepisów karnych, jeśli miejscem popełnienia czynu zabronionego jest terytorium RP bądź gdy miejscem tym jest polski statek wodny (również – stosownie do art. 115 § 15 k.k. – stała platforma umieszczona na szelfie kontynentalnym) lub statek powietrzny. Innymi słowy, istotą zasady terytorialności jest stosowanie krajowych przepisów karnych w stosunku do wszystkich osób, które na (szeroko rozumianym) terytorium RP wykraczają przeciwko tym przepisom²². Jak wskazuje Władysław Wolter, tak rozumiana zasada terytorialności ma dwa aspekty. Aspekt pozytywny polega na tym, że każde państwo ma prawo do karania czynów popełnionych na jego obszarze, bez względu na przynależność państwową sprawcy. Aspekt negatywny sprowadza się natomiast do braku zainteresowania się państwa czynami popełnionymi za granicą. Z reguły jednak państwa tego ostatniego wniosku nie wyciągają, wobec czego zasada ta nie wyłącza innych zasad,

¹⁸ R. Kmieciak, E. Skrętowicz, *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2009, s. 193; B. Janusz-Pohl, *Immunitety w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2009, s. 53.

¹⁹ M. Plachta, *Konflikty jurysdykcyjne w sprawach karnych: pojęcie, geneza i środki zaradcze*, „Prokuratura i Prawo” 2010/11, s. 8.

²⁰ L. Gardocki, *Zarys prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 1985, s. 137.

²¹ Szerzej nt. wyjątków od zasady terytorialności zob. M. Flemming, *Status prawny żołnierzy na obcym terytorium*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1997/1, s. 3–18; M. Filar, *Status prawnokarny wojsk NATO stacjonujących na terytorium Polski (zagadnienia wybrane)* [w:] *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci profesora Stanisława Waltosia*, red. J. Czapska, A. Gaberle, A. Światłowski, A. Zoll, Warszawa 2000; M. Nawrocki, *Wyłączenie zasady terytorialności w prawie karnym (art. 5 KK) na przykładzie umowy międzynarodowej Polska–NATO (SOFA)* [w:] *Obywatel, państwo, społeczność międzynarodowa*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, E. Cała-Wacinkiewicz, D. Wacinkiewicz, Warszawa 2014.

²² M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 55.

nieopartych na węźle terytorialnym²³. Nie można tracić z pola widzenia i tego, że zasada terytorialności opiera się na dwóch dość oczywistych założeniach. Po pierwsze, państwo, na terenie którego popełniono przestępstwo, ma największy interes w ściganiu sprawców. A po drugie, państwo to posiada największą możliwość, by zapewnić skuteczne działania zmierzające do pociągnięcia sprawcy do odpowiedzialności²⁴.

Z zestawienia przepisów art. 5 i 6 § 2 k.k. wynika, że polska ustawa karna znajduje zastosowanie, a tym samym sądy polskie zyskują jurysdykcję karną, gdy na terytorium RP lub na polskim statku wodnym (rozumianym również jako stała platforma umieszczona na szelfie kontynentalnym) lub polskim statku powietrznym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był zobowiązany, nastąpił będący znamieniem czynu zabronionego skutek zachowania się sprawcy lub też skutek będący znamieniem czynu zabronionego miał według zamiaru sprawcy nastąpić²⁵. Co istotne, norma wynikająca z art. 5 k.k. znajduje zastosowanie, gdy terytorium RP lub polski statek wodny (także stała platforma umieszczona na szelfie kontynentalnym) lub polski statek powietrzny jest miejscem choćby jednego ze wskazanych wyżej zdarzeń²⁶. Związek między zasadą terytorialności a miejscem popełnienia czynu zabronionego ma zatem charakter normatywny i sprowadza się do wykazania, że czyn zabroniony został popełniony w kraju bądź też poza jego granicami. W konsekwencji dzięki relacji art. 5 i 6 § 2 k.k. można zbadać, czy w konkretnej sprawie występuje – oparta na węźle terytorialnym – jurysdykcja sądów polskich w sprawach karnych²⁷.

Choć komentowane postanowienie dotyczy kwestii pozornie nieistotnej, albowiem odnosi się do odpowiedzialności karnej za stosunkowo rzadko występujące w praktyce przestępstwo z art. 218 § 3 k.k., to na tym tle ujawniło się zagadnienie niebagatelne, jakim jest problematyka jurysdykcji karnej, która bezpośrednio wiąże się z zagadnieniem miejsca popełnienia czynu zabronionego i obowiązywaniem zasady terytorialności. Ponadto okazało się, że dla określenia jurysdykcji karnej sądów polskich konieczne stało się odwołanie do regulacji pozbawionych pierwiastka penalnego, jakimi są przepisy Kodeksu cywilnego i Kodeksu pracy. Uzmysławia to po raz kolejny, że prawo karne nie funkcjonuje w oderwaniu od innych gałęzi prawa, tworząc z nimi w istocie nierozzerwalny system.

Abstract

Mariusz Nawrocki, *Place Where a Prohibited Act Was Committed in the Context of Criminal Jurisdiction. Commentary on Decision of the Supreme Court of 21 September 2017, IV KK 262/17*

The publication deals with the issue of determining the place where a prohibited act was committed and the impact of this place on the possibility of applying the territoriality principle, and thus the criminal jurisdiction of Polish courts.

Keywords: *place where a prohibited act was committed, jurisdiction, territoriality principle*

²³ W. Wolter, *Zakres...*, s. 213–214.

²⁴ M. Jeżewski, *Uniwersalna jurysdykcja karna w prawie międzynarodowym*, „Kwartalnik Prawa Publicznego” 2003/2, s. 163–164.

²⁵ M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 55.

²⁶ Ł. Pohl, *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2019, s. 96.

²⁷ M. Nawrocki, *Miejsce...*, s. 55–56.

Streszczenie

Mariusz Nawrocki, *Miejsce popełnienia czynu zabronionego a jurysdykcja karna. Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 21.09.2017 r., IV KK 262/17*

Publikacja dotyczy problematyki określenia miejsca popełnienia czynu zabronionego oraz wpływu tego miejsca na możliwość zastosowania zasady terytorialności, a tym samym objęcia przestępstwa jurysdykcją karną sądów polskich.

Słowa kluczowe: *miejsce popełnienia czynu zabronionego, jurysdykcja, zasada terytorialności*

Literatura:

1. Błachnio A., *Miejsce popełnienia czynu zabronionego przed podżegacza i pomocnika – zarys problematyki*, Palestra 2006, nr 7–8;
2. Dąbrowska-Kardas M., *Analiza dyrektywalna przepisów części ogólnej kodeksu karnego*, Warszawa 2012;
3. Filar M., *Status prawnokarany wojsk NATO stacjonujących na terytorium Polski (zagadnienia wybrane)* [w:] *Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności. Księga ku czci profesora Stanisława Waltosia*, red. J. Czapska, A. Gaberle, A. Światłowski, A. Zoll, Warszawa 2000;
4. Flemming M., *Status prawny żołnierzy na obcym terytorium*, Wojskowy Przegląd Prawniczy 1997, nr 1;
5. Gardocki L., *Zarys prawa karnego międzynarodowego*, Warszawa 1985;
6. Giezek J. [red.] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, Warszawa 2014;
7. Gutowski M. [red.] *Kodeks cywilny, t. II, Komentarz. Art. 353–626*, Warszawa 2019;
8. Hryniewicz-Lach E. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do artykułów 117–221, t. I*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017;
9. Janusz-Pohl B., *Immunitety w polskim postępowaniu karnym*, Warszawa 2009;
10. Jeżewski M., *Uniwersalna jurysdykcja karna w prawie międzynarodowym*, *Kwartalnik Prawa Publicznego* 2003, nr 2;
11. Kmiecik R., Skrętowicz E., *Proces karny. Część ogólna*, Warszawa 2009;
12. Majewski J. [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, t. I, Komentarz do art. 1–116 KK*, red. A. Zoll, Warszawa 2012;
13. Nawrocki M., *Wylączenie zasady terytorialności w prawie karnym (art. 5 KK) na przykładzie umowy międzynarodowej Polska-NATO (SOFA)* [w:] *Obywatel, państwo, społeczność międzynarodowa*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, E. Cała-Wacinkiewicz, D. Wacinkiewicz, Warszawa 2014;
14. Nawrocki M., *Miejsce popełnienia czynu zabronionego*, Warszawa 2016;
15. Płachta M., *Konflikty jurysdykcyjne w sprawach karnych: pojęcie, geneza i środki zaradcze*, *Prokuratura i Prawo* 2010, nr 11;
16. Pohl Ł., *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2019;
17. Sobczyk A. [red.] *Kodeks pracy. Komentarz*, Warszawa 2018;
18. Stefański R.A., *Miejsce popełnienia przestępstwa. Problemy materialno-karne i procesowe* [w:] *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga Jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. A. Błachnio-Parzych, J. Jakubowska-Hara, J. Kosonoga, H. Kuczyńska, Warszawa 2013;
19. Światłowski A., *Miejsce popełnienia przestępstwa a odpowiedzialność karna – zarys problematyki*, *Monitor Prawniczy* 1993, nr 4;
20. Wolter W., *Zakres mocy obowiązującej ustawy karnej co do miejsca, podmiotu i przedmiotu na tle projektu kodeksu karnego Polskiej Rzeczypospolitej Polskiej*, *Państwo i Prawo* 1953, nr 2.